

Przestępczość seksualna

Zajęcia nr 4

Terapia sprawców seksualnych

rok akademicki 2023/2024

dr Aleksandra Polak-
Kruszyk

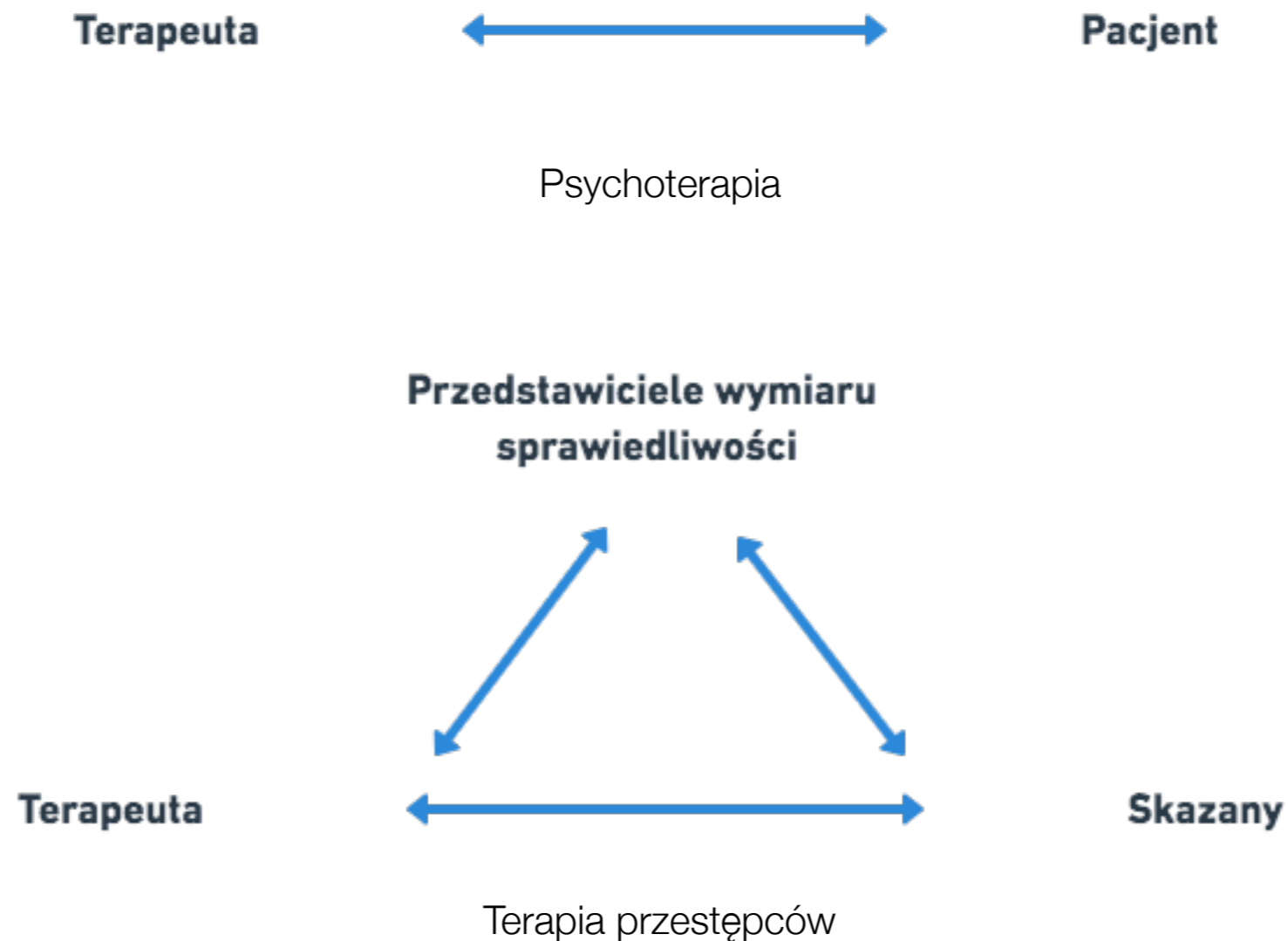
Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Trójbiegunowa relacja terapeutyczna

Relacja terapeutyczna pomiędzy terapeutą a skazanym różni się od tradycyjnego, dominującego typu relacji obowiązującej w obszarze pomocy psychologicznej czy ochronie zdrowia psychicznego

Terapia sprawców seksualnych

Przestępstwo seksualne należy do zachowań z kręgu obsesyjnych uzależnień, resocjalizacja musi podlegać tym wszystkim regułom, jakie obowiązują w postępowaniu psychokorekcyjnym z alkoholikami, narkomanami itp.

- ➔ Ten rodzaj leczenia koncentruje się w szczególności na zmianie nieprawidłowych zainteresowań seksualnych, korygowaniu postaw i przekonań usprawiedliwiających przestępstwa seksualne, zwiększaniu zrozumienia i empatii dla ofiar oraz uczeniu umiejętności zapobiegających ponownemu popełnieniu przestępstwa i pomagających przestępcom prowadzić normalne życie.
- ➔ Tylko specjaliści mogą prowadzić tego rodzaju leczenie.
- ➔ Programy terapeutyczne mogą przyczynić się do bezpieczeństwa społeczności, ponieważ osoby, które uczestniczą w programie, rzadziej popełniają przestępstwa niż osoby, które odrzucają interwencję.

Efektywność terapii

- ▶ Uczestnictwo w terapii zależy w dużej mierze od osadzonego, a jej efektywność od jego motywacji.
- ▶ Dla skutecznego procesu oddziaływań psychokorekcyjnych najistotniejszy jest poziom otwarcia się. Jest on zarazem najtrudniejszy do osiągnięcia u wszystkich osób poddawanych oddziaływaniom terapeutycznym, przy czym u przestępców seksualnych trudność ta bywa zwielokrotniona.

Przykład technik obniżania dewiacyjnych popędów seksualnych:

1. Polecenie przestępcy, aby konsekwentnie w momencie odczuwania podniecenia niewłaściwymi obiektami seksualnymi (dziećmi, osobami małoletnimi) czy prawnie zakazanymi sposobami zaspokojeń seksualnych (gwałty) **wąchał coś bardzo nieprzyjemnego (np. amoniak).**
2. **Wербalizacja wyobrażeń-** przestępca seksualny dostaje polecenie aby opowiadać o swoich fantazjach tak długo, głośno i często, aż nastąpi u niego znudzenie „opowieściami”.

Efektywność terapii

Badania pokazują, że specjalistyczne leczenie przestępców seksualnych może zmniejszyć szanse na ponowne popełnienie przestępstw

- ▶ Niezbędna jest możliwie intensywna indywidualizacja oddziaływań terapeutycznych, podjętych na jak najwcześniejszym etapie, a działania te powinny być przedłużone na okres postpenalny,
- ▶ Z uwagi na trudności korekty zaburzeń należy rozważyć czy administracja penitencjarna nie powinna korzystać częściej z możliwości jakie daje art. 199b k.k.w. (postpenalne środki zabezpieczające)

Resocjalizacja przestępców seksualnych

Badania pokazują, że specjalistyczne leczenie przestępców seksualnych może zmniejszyć szanse na ponowne popełnienie przestępstw

- ▶ Nowoczesne podejście resocjalizacyjne polega na zróżnicowaniu oddziaływań (differential treatment), najogólniej mówiąc, na wyodrębnieniu podstawowych mechanizmów psychicznych konstytuujących strukturę motywacyjną osobników skłonnych do popełniania danego rodzaju przestępstwa, a następnie dobraniu takich metod i sposobów oddziaływania resocjalizacyjnego, które będą się najlepiej nadawały do skorygowania tych mechanizmów.
- ▶ Nie jest oczywiste ***czy w terapii przestępców seksualnych bardziej skuteczna jest terapia indywidualna czy grupowa.***
 - ➡ coraz częściej spotyka się pogląd mówiący o potrzebie łączenia tych dwóch postaci terapii, gdyż tylko tą drogą można wykorzystać wszystkie mechanizmy psycho- lecznicze tkwiące w obu formach oddziaływań terapeutycznych.

Przykłady programów

Eksperymentalny program który był realizowany w ZK w Rzeszowie

- ▶ „Program Terapii Sprawców Przepięstw na Tle Seksualnym”
- ▶ Składał się z trzech różnych faz podzielonych na moduły zawierające po kilka sesji grupowych. Zajęcia były ustrukturyzowane i prowadzone według określonych scenariuszy, w zależności od etapu pracy i problematyki, której dotyczyły. W celu zredukowania zaburzeń wynikających z niewłaściwego zrozumienia sytuacji lub jej niewłaściwej oceny zastosowano techniki restrukturyzacji dotychczasowej postaci zachowania się.
 - ➔ ***Oddziaływania w ramach programu zmierzały do wykształcenia społecznie akceptowanych sposobów radzenia sobie z popędem seksualnym i towarzyszącymi negatywnymi emocjami. Wyuczenie kontroli zachowań, zaspokajania seksualnych i nieseksualnych potrzeb w niedestrukcyjny sposób miało na celu zmniejszenie ryzyka powrotu do przestęstwa po opuszczeniu zakładu karnego.***

Przykłady programów

Eksperymentalny program który był realizowany w ZK w Rzeszowie

- ▶ **Cel ogólny:** zmniejszenie stopnia wiktymizacji społecznej poprzez minimalizację ryzyka recydywy wśród uczestników programu – sprawców przestępstw seksualnych.
- ▶ **Cele szczegółowe:**
 - ➔ wzbudzenie lub wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za popełnione czyny;
 - ➔ zrozumienie szerokiego kontekstu konsekwencji popełnionych czynów przestępczych zarówno dla ofiary, jej najbliższych, jak i dla przestępcy oraz jego rodziny;
 - ➔ rozwinięcie mechanizmów samokontroli, prowadzących do wytworzenia nowego stylu zachowania, pozwalającego na maksymalne unikanie sytuacji mogących spowodować nawrót aktywności przestępczej;

Przykłady programów

Eksperymentalny program który był realizowany w ZK w Rzeszowie

- ▶ **Czas trwania programu:** Program realizowany był w formie zajęć grupowych, które odbywały się dwa razy w tygodniu (nie licząc zajęć satelitarnych oraz indywidualnych). Czas trwania jednej sesji wynosił 2 godziny. Dla grupy ośmioosobowej realizacja pełnego cyklu terapeutycznego wymagała dziesięciomiesięcznego okresu pracy.
- ▶ **Metody i techniki oddziaływań:** Sprawcy przestępstw seksualnych skłonni są do stosowania rozmaitych zniekształceń myślowych, polegania na stereotypach i mitach dotyczących sfery seksualnej i raczej do płytkich racjonalizacji oraz różnego rodzaju samousprawiedliwień swoich zachowań niż zagłębiania się w konflikty moralne.
- ▶ Tego rodzaju zachowanie pozwala na minimalizację dyskomfortu związanego ze świadomością angażowania się w zachowania niezgodne z porządkiem społecznym, prawem i wywołują- ce cierpienie innych osób.
 - ▶ W celu zresocjalizowania zachowań wynikających z niewłaściwego zrozumienia sytuacji lub jej błędnej oceny zastosowano techniki przewarunkowania, czyli restrukturyzacji dotychczasowej postaci zachowania.
 - ▶ Polegały na właściwej i rzetelnej ocenie myśli oraz odczuć sprawcy poprzedzających popełnione przez niego przestępstwa, a następnie korygowaniu ich w trakcie terapii
 - ▶ W trakcie zajęć uczestnicy często zobowiązani byli do przygotowywania pisemnych prac, które następnie są analizowane i wykorzystywane w trakcie zajęć grupowych.

Przykłady programów

Eksperymentalny program który był realizowany w ZK w Rzeszowie

► Faza pierwsza „cechy charakterystyczne przestępstw”:

➡ uczestnicy mieli za zadanie określić sztywne wzorce behawioralne występujące w ich dotychczasowym funkcjonowaniu, a także uzyskać wgląd i przeanalizować strukturę decyzyjną popełnionego przestępstwa. rozwinięcie mechanizmów samokontroli, prowadzących do wytworzenia nowego stylu zachowania, pozwalającego na maksymalne unikanie sytuacji mogących spowodować nawrót aktywności przestępczej (m.in. identyfikacja obaw i lęków związanych z uczestnictwem w grupie terapeutycznej; określenie zasad współpracy w grupie;)

Faza druga „trening empatii względem ofiar przestępstw seksualnych”:

➡ kształtowanie zdolności emocjonalnego identyfikowania się z osobami pokrzywdzonymi, wzbudzenie współczucia względem ofiar nadużyć (m.in. nawiązanie kontaktu z własną wrażliwością poprzez analizę traumatycznych doświadczeń z indywidualnej biografii uczestnika programu; zapoznanie się z potencjalnymi konsekwencjami nadużyć występującymi u ofiar przestępstw seksualnych)

Faza trzecia „trening zapobiegania nawrotom”:

➡ opracowanie nie-dewiacyjnych – alternatywnych do przestępczych – struktur decyzyjnych i sposobów radzenia sobie z napięciem emocjonalnym, seksualnym (m.in. utrwalenie umiejętności analizowania przebiegu cyklu dewiacyjnego; identyfikacja zniekształceń myślowych, emocji wzmagających ryzyko powrotności)